

Teden
slovenske
drame

The Week of
Slovenian
Drama

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

GRÜN-FILIPICEVO PRIZNANJE ZA DOSEŽKE V SLOVENSKI DRAMATURGIJI

Strokovna žirija v sestavi **Rok Andres** (predsedujoči), **Miriam Kičičová** in **Jakob Ribič** je soglasno razglasila, da **Grün-Filipičevo priznanje** za dosežke v slovenski dramaturgiji prejme

Blaž Lukan

Utemeljitev:

Blaž Lukan se je rodil 22. novembra 1955 na Ptuju. Študij dramaturgije je opravil na AGRFT, kjer je pozneje tudi doktoriral. Bil je umetniški vodja dveh slovenskih gledališč: med letoma 1985 in 1988 v Gleju, nato pa med letoma 1989 in 1993 v SLG Celje. Leta 2006 je postal docent za dramaturgijo na AGRFT v Ljubljani. V vmesnem času je deloval kot praktični dramaturg (tako v gledališču kot na filmu), kritik, publicist, raziskovalec, urednik, teatrolog, pisec leksikonov, priročnikov, delovnih zvezkov za osnovne šole, dramatizacij in avtorskih besedil. Bil je član številnih strokovnih žirij ter selektor na najuglednejših domačih nacionalnih festivalih. Opravljal je tudi funkcijo predsednika Društva slovenskih gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije, še vedno pa je član uredniškega odbora revije Amfiteater. Je tudi avtor številnih spremnih besed. Leta 2001 je bila njegova drama Mrtvi nominirana za Grumovo nagrado, še prej pa uprizorjena v Drami SNG Maribor. Leta 2014 je s pesniško zbirko Pričakujem pozornost prejel Veronikino nagrado, knjigi otroških pesmi Fantek in punčka pa je bila leta 2021 podeljena Levstikova nagrada za izvirno leposlovno delo.

S svojo pronicljivo dramaturško mislijo Blaž Lukan že skoraj štiri desetletja spremlja, sooblikuje in pretresa slovensko gledališče, še posebej dramaturško teorijo in prakso. Svoje teoretsko in praktično delo je vseskozi dosledno umeščal v najširši razpon gledališkega ekosistema. Lukan je tesno povezan tako z glasbenim kot z dramskim gledališčem, ustvarjal je v institucionalnih in zunajinstitucionalnih gledaliških okoljih, zavezan je tudi plesu, performansu in drugim oblikam ter pojavom sodobnih scenskih umetnosti. Če naj bo ta obrazložitev skromen poskus sinteze njegovega bogatega, dragocenega in prodornega gledališkega dela, potem nemara ni odveč, če se ozremo na Gledališko sintezo, ki jo je opravil sam v eni od svojih znanstvenih monografij, v kateri je zbral prispevke iz svojega zadnjega ustvarjalnega obdobja. Pri tem je morda dovolj že pogled na kazalo: kot je namreč očitno, Blaža Lukana zanima najširše polje gledališča, tako zgodovinenje slovenskih gledaliških praks kot teoretiziranje sodobnih pojavov. Ukvarja se s kanoniziranimi pisci, ki spadajo v nabor slovenskih dramskih klasikov, pa tudi z avtorji najmlajše generacije. Piše tako o igralcih in režiserjih institucionalnih gledališč – ter seveda o teh gledališčih samih – kot tudi o lutkovnem gledališču, plesu, performansu, celo bralnih uprizoritvah in drugih pomembnih robnih praksah, ki uhajajo pogledu gledališkega mainstreama. V tem širokem polju ves čas deluje tudi kot praktični dramaturg. Če bi rekli, da je Blaž Lukan človek gledališča, pravi homo theatralis, bi kljub temu verjetno rekli še premalo, saj je tudi – in to zelo

DOSEL

DRAMATIKA
MANJŠIH
EVROPSKIH
JEZIKOV

PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE

Sofinancira
Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Teden
slovenske
drame

The Week of
Slovenian
Drama

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

pomemben – esejist in pesnik, ki piše tako za otroke in mlade kot za odrasle. Toda nemara je Lukan v prvi vrsti res zavezan prav gledališču, njegov opus pa razkriva, kako gledališče po eni strani razume kot resnično široko polje možnih in mogočih praks, po drugi strani pa ga kot tako tudi zanima, na tak način vanj vstopa, o njem razmišlja in v njem tudi deluje. V tem se kaže Lukanova odprtost duha, njegova radikalna zavezanost temu, da se kot raziskovalec, znanstvenik, intelektualec in dramaturg odpre vsemu novemu, drugačnemu, neznanemu in tujemu, da se torej ne zapira v meje obstoječega in znanega, temveč raje pogumno in vztrajno vstopa v mnogo bolj vznemirljivo polje mišljenja in spoznanja.

Slovensko dramaturgijo je Blaž Lukan pomembno zaznamoval kot profesor in raziskovalec na UL AGRFT. Kot naslednik prof. Andreja Inkreta je izoblikoval profile, osebnosti, misli celih generacij dramaturgov, ki danes pomembno oblikujejo slovensko gledališče. Njegovo pedagoško delo je usmerjeno v izoblikovanje profesionalcev, ki se bodo zavedali pomembnosti širine, znanja in obvladovanja različnih tako teoretskih kot praktičnih znanj. Njegova pedagoška metoda odraža njegovo lastno prakso: dramaturg je osebnost, ki mora obvladovati veliko veščin, posedovati mnogo znanj in hkrati imeti umetniško osebnost, biti mora sposoben kreativnega razmišljanja, ki ga združuje z analitičnim pristopom.

Kot publicist in kritik je bil Blaž Lukan vseskozi natančen in analitičen kronist slovenskega gledališča. Kot zgodovinar je razsvetljeval in odkrival slepe pege slovenske gledališke zgodovine – knjiga Slovenska dramaturgija kot gledališka praksa je le eden izmed takšnih prodornih prispevkov k zgodovinskemu pregledu razvoja slovenske dramaturgije kot praktične gledališke dejavnosti. Kot raziskovalec je Lukan vseskozi odkrival in zbiral dragocene dokumente slovenskega gledališča – v Generatorju je tako denimo opravil izbor nepoznatih dramskih in uprizoritvenih besedil iz obdobja slovenskega literarnega modernizma, v Svobodnih rokah pa sta skupaj s Primožem Jesenkom zbrala teoretske spise o slovenskem gledališču, ki so nastali med letoma 1899 in 1979. Kot znanstvenik s področja teorije scenskih umetnosti in dramatike je napisal vrsto prelomnih študij, ki jih je kasneje objavljajl v knjigah, kot sta Performativne pisave in Gledališka sinteza, eseje o drami, gledališču, plesu in drugih abstrakcijah, kot se glasi eden od njegovih podnaslovov, pa je objavljajl tudi v knjigah Tretja predstava, Turški lok, Tihožitja in grimase, Dramaturške figure in Dramaturške replike. S svojimi razpravami Lukan vseskozi pomembno oblikuje gledališko misel tako v domačem kot v mednarodnem prostoru; svojevrsten uspeh slovenske teatrologije je tudi dejstvo, da se jo prevaja celo v kitajski jezik.

»Trdo teorijo« Blaža Lukana so nekoč označili kot »mehko«. To je posledica njegovega impresivnega občutka za jezik. Tudi najbolj daljnosežne gledališko-teoretske tekste piše z izjemno poetično silo, obenem pa je ves čas pozoren in natančen pri rabi terminoloških pojmov; nekaj jih je v svoji karieri ustvaril tudi sam (pomislimo samo na izraze, kot sta »tretja predstava« ali »nova drama«). Mehkoba njegovih besedil izhaja tudi iz njegovega sloga pisanja, ki ga stalno spremlja kritično prevpraševanje lastne pozicije. Teoretska in znanstvena dela, ki so tako neposredno iskrena in osebna, kot so njegova, so prava redkost, a v tem je treba poleg užitka v branju prepoznati tudi pogumno politično naravnost. Kot takega Blaža Lukana poznamo tudi osebno: njegovo nesporno znanje ves čas spremljajo skromnost, nežnost in nepretencioznost – prav zares neka posebna mehkoba. Ne sili se v prve vrste, pogosto se raje drži ob strani, toda zdi se, da je prav takšno tudi njegovo teoretsko in praktično vstopanje v gledališče: le redko frontalno, neposredno, banalno, pač pa raje od strani, z roba, s strastjo in veseljem, toda tudi s premislekom in analitično treznostjo. Za Lukana je značilno natančno razbiranje fragmentov, drobcev, majhnih podrobnosti, skozi katere s svojo dramaturško

DOSEL

DRAMATIKA
MANJŠIH
EVROPSKIH
JEZIKOV

PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE

Sofinancira
Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Teden
slovenske
drame

The Week of
Slovenian
Drama

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

pozornostjo in natančnostjo stalno vstopa v gledališko občost, jo pretresa, premika in spreminja. Kot takšen je njegov prispevek k slovenskemu gledališču nedvomno ogromen.

Prav zaradi vsega povedanega nas veseli – in se nam zdi nujno –, da se lahko Blažu Lukanu končno ustrezno poklonimo ter se mu zahvalimo za njegovo imponantno dramaturško delo. V izjemno čast nam je, da lahko letošnje Grün-Filipićevo priznanje podelimo prav njemu.

DoSEL

DRAMATIKA
MANJŠIH
EVROPSKIH
JEZIKOV

PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE

Sofinancira
Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.